

Het Zondagochtend Concert

24 december 2023 - Kleine Zaal - 11.00 uur
Voorprogramma in de Spiegelzaal om 10.00 uur

Het Zondagochtend Concert 30 jaar!

Maria Milstein, viool
Nathalia Milstein, piano

Franz Schubert   Sonate in A, D 574 'Grand duo'
1797-1828   *Allegro moderato*
                                 Scherzo: Presto
                                 Andantino
                                 Allegro vivace

Gabriel Fauré   Sonate nr. 2 in e, op. 108
1845-1924   *Allegro non troppo*
                                 Andante
                                 Finale, Allegro non troppo

Bedřich Smetana   Z domoviny (Uit het thuisland)
1824-1884   *Moderato*
                                 Andantino - Moderato

ONTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open. U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concertregistraties en nog veel meer.

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

31 dec - Kleine Zaal

Nino Gvetadze speelt Brahms en Grieg

7 jan - Grote Zaal

Cellisten van het Concertgebouworkest & Klaus Mäkelä:
romantische klassiekers

14 jan - Kleine Zaal

Italiaanse barok door Rick Stotijn, Bram van Sambeek en vrienden

28 jan - Grote Zaal

Sibelius' *Symfonie nr. 5* en Leila Josefowicz speelt Stravinsky

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw zondagochtendgevoel op X (Twitter) #hetzondagochtendgevoel.

Het voorprogramma **Spiegelzaal** en
Het Zondagochtend Concert worden
elke week door AVROTROS rechtstreeks
uitgezonden op NPO Klassiek.

Schubert, Fauré en Smetana, muziek die van de ene gemoedstoestand naar de andere snelt. De zussen Milstein stelden voor deze ochtend een uitdagend programma samen.

'Een paar minuten nog! We schaven aan de laatste dingen.' Violist Maria Milstein en haar jongere zus, de pianist Nathalia, zijn bezig aan een groot Schubert-project: ze leggen al het werk voor viool en piano vast. De opnames zijn in volle gang, de technicus luistert geconcentreerd, stilte is vereist. Een vroegere schuilkerk in Zaandam, die door Maria Milstein en violist Mathieu van Bellen is omgedoopt tot MuziekHaven, biedt de ideale locatie.

Fotoalbum

Van de opname vallen de Milsteins in het gesprek over hun komende Concertgebouw-programma, waarin ze ook Schubert spelen: het *Grand duo*, een sonate die weinig te horen is in de zalen. Onbegrijpelijk, volgens Maria Milstein. 'Het *Grand duo* is een geweldig stuk, intiem, humoristisch, een kijkje in Schuberts Weense leven van toen. Je waant je in zijn huiskamer, en je hoort heel duidelijk de invloed van het lied. De klankwereld die we nastreven is nostalgisch, old skool. Alsof je een oud

fotoalbum openslaat en ziet: o ja, zo was het – je blikt terug op iets waar je mooie herinneringen aan hebt.'

Om die klank te bereiken heb je een sterke fantasie nodig. De fantasie zal de klank leiden. Ook op een moderne concertvleugel, die heel anders klinkt dan een instrument uit Schuberts tijd, tover je liefst de wereld van toen tevoorschijn. 'Dat lukt natuurlijk nooit helemaal', zegt Nathalia. 'Het is voor een pianist telkens weer een uitdaging om de klank die je in je hoofd hebt te produceren met de vleugel die je in de zaal voor je neus krijgt. Een instrument geeft je veel cadeau, en je hebt je eigen fantasie; ergens ontmoeten die twee elkaar.'

Maria: 'Bij Schubert helpt het als ik aan zijn liederen denk. Soms zing ik een melodie voor mezelf om de logische frasering te vinden op mijn viool. Een viool kan snel clean en gepolijst klinken, maar we moeten de menselijke stem zo dicht mogelijk benaderen.'

Zingen op je instrument

De Milsteins, opgegroeid in Lyon en aanvankelijk muzikaal onderwezen door hun ouders, delen een gemeenschappelijke taal: zingen op je instrument, ongeacht het repertoire. Nathalia: 'Mijn vader heeft geleerd om te zingen op zijn

instrument, de piano. Onze moeder speelt altviool in het orkest van het operahuis in Lyon. Van kindsbeen af luisteren we naar opera. Veel overleg tussen mij en Maria is niet nodig, tijdens het spelen ontstaat organisch hoe we iets willen hebben, eenzelfde idee daarover is er meestal al. Veel dingen gebeuren instinctief.'

Maria: 'Dat merk je in de timing, daarover maken we geen afspraken. We bespreken wat we doen hooguit om de richting die we als vanzelf waren ingeslagen te bevestigen. Een idee kristalliseert zich verder uit als je benoemt wat je doet.'

Op zoek naar het licht

Naast Schubert staat een van Faurés laatste kamermuziekwerken op het programma, zijn *Tweede sonate*. Maria ontdekte het stuk via een opname en wist: dit wilde ze spelen met haar zus. Maria: 'Fauré componeerde eerder een sonate voor viool en piano, een vroeg werk dat dicht bij Franck staat, heel romantisch. De *Tweede*, geschreven tijdens de Eerste Wereldoorlog, is het tegenovergestelde. Je voelt de oorlog, Faurés zoon vocht aan het front. De *Tweede sonate* is een van zijn minst tonale werken, en buitengewoon intens. Je moet naar adem happen, het gaat

maar door. Fauré zoekt het licht in de duisternis.'

Nathalia: 'Het duurt even voordat je dat als musicus aanvoelt. Pas na een aantal keren spelen begon deze muziek te leven. We konden als het ware van bovenaf zien hoe de landkaart eruitzag. Het is een kort, expressief werk, je moet er ook als luisteraar helemaal induiken.'

Volksmuziek

Maria: 'Daarna slaan we een bladzijde om: *Z domoviny* (Uit het thuisland) van Smetana. Zingen, dansen, volksmuziek.' Nathalia: 'We zijn net acteurs, we gaan van het ene karakter naar het andere. Je moet je steeds inleven in andere muziek. Het publiek krijgt een minitontoonstelling te zien met drie heel verschillende schilderijen.'

Maria: 'Smetana is écht leuk om te spelen. Dit is ook een werk dat je niet eindeloos wilt repeteren, om zo spontaan mogelijk te kunnen zijn. Je kunt hier toelaten niet perfect samen te zijn, omdat het niet uitmaakt. Soms hoor je een stukje waarbij je je een tokkel-instrument kunt voorstellen en iemand erbij die zingt, en al een wijntje te veel op heeft.'

Nathalia, lachend: 'Bier, Tsjechië is bier!'

Frederike Berntsen